

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Eduskunnan asunto- ja ympäristöjaostolle
4.11.2015

Neuvotteleva virkamies Pekka Harju-Autti

Ympäristöministeriön pääluokan momentti 351064 EU:n Life rahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin

Hallitus esittää momentille 351064 vuoden 2016 talousarvioesitykseen yhteensä 4 500 000 euroa.

EU:n ympäristörahaston Lifen hankkeet edustavat suurimpia kansallisia ympäristönsuojeluhankkeita. Ne ovat olleet suomalaiselle ympäristön- ja luonnonsuojelulle merkittävä panostus jo kahden vuosikymmenen ajan.

Suomessa on toteutettu 1995-2014 yhteensä 128 hanketta kokonaiskustannuksiltaan noin 210 miljoonaa euroa. EU-rahoitus hankkeissa on ollut yleensä 50%. EU-rahoituksen lisäksi Life-hankkeisiin on tullut kansallista osarahoitusta moninaisilta suomalaistahoilta, kuten tutkimuslaitoksilta, yrityksiltä, kunnilta ja ELY -keskuksilta. Hankkeiden omarahoituksen aikaansaamiseksi on ollut tärkeää että voimme hyödyntää riittävässä määrin eräitä valtion momentteja. Momentilta 61 ja 22 on jo pitkään tuettu LIFE hankkeita, samoin rahoitukseen on käytetty myös luonnonsuojelun muita menoja. Lisäksi YM tutkimus- ja kehitysrahaa on käytetty rahoituslähteenä.

Life-rahoituksen päävastuu on EU:n komissiolla. Hankehakemukset jätetään vuosittain komissiolle ja ne käsitellään komission omien kriteerien mukaisesti. Jokaiselle hankkeelle määrätään komission puolesta valvova ja auttava konsultti, jonka tehtävänä on seurata ja raportoida hankkeen etenemistä ja toimia välikätenä hankkeen ohjausryhmän ja komission välillä. Jokaiselle hankkeelle määrätään Suomessa myös vetäjä ja muodostetaan ohjausryhmä. Vetäjän tehtävänä on pitää ohjausryhmä ajan tasalla asioista sekä saada hanke toteutettua loppuun aikataulussa ja budjetissa. Ohjausryhmä koostuu usein eri vastuuorganisaatioiden yhteyshenkilöistä.

Life-rahoituksesta kilpailtaessa hankkeet kilpailevat muiden EU-maiden hankkeita vastaan - ei siis ole mitään EU:ssa korvamerkittyä rahoitusosuutta suomalaishankkeille. Hankkeiden laatu ainoastaan ratkaisee, joten Suomeen hyväksyttävissä Life-rahoitusmäärissä voi tulla vuositasolla suuriakin vaihteluita. Suomi on toistaiseksi pärjännyt Life-rahoituksessa hyvin ja on saanut kotiutettua Suomelle osoitetut ns. indikaatiivisen maa-allokaationsa.

Kunkin Life-ohjelman taustalla on sitä säätelevä EU:n Life-asetus. Nykyisellä asetuskaudella 2014-20 mukana on myös uusi Ilmastotoimien alaohjelma. Sitä vetää DG ENV:n sijaan komission DG Clima. Life on siis nykyisin komission kahden eri pääosaston hallinnoima rahoitusväline.

EU:n ympäristörahaston Lifen toimintaa maassamme on arvioitu Ympäristöministeriön raportissa 'Life Suomessa' (linkki alhaalla). Siinä tarkastellaan Life-rahoituksen toimintaa Suomessa arvioimalla sen hankkeiden toteutumista ja pohtimalla seuraavan seitsenvuotisen rahoituskauden 2014–20 asettamia tulevaisuuden haasteita. Raportissa tarkastellaan, kuinka hyvin maassamme vuosina 1995-2010 toteutuneet Life-hankkeet ovat onnistuneet. Tarkoitus on ymmärtää Life-hankkeiden laajempi merkitys kansallisesti, erityisesti 1) selvittää, minkälaisia konkreettisia ympäristövaikutuksia hankkeiden ansiosta on saatu aikaan; 2) vertailla, kuinka hankkeiden onnistuneisuus ja vaikuttavuus on vaihdellut eri Life-osaohjelmien (Ympäristö/Luonto) sekä ohjelmakausien (Life/Life+) välillä; 3) tutkia, minkälainen vaikutus hankkeilla on ollut poliittiselle/yhteiskunnalliselle kentälle ja kohderyhmänsä ympäristötietoisuuteen; 4) laatia rahoitusvälineen toiminnalle parannusehdotuksia.

Uudessa asetuksessa lanseerattiin perinteisten hankkeiden rinnalle aivan uusi hankemuoto - integroidut, eli yhdistetyt, hankkeet. Integroidut hankkeet kattavat laajoja aihealueita ja tähtäävät Euroopan Unionin ympäristö- ja ilmastotoimia koskevien suunnitelmien tai strategioiden täytäntöönpanoon. Mahdollisuuksien mukaan integroidut hankkeet tähtäävät myös muiden kuin EU:n Life-rahoituksen käyttöön hyödyntämällä EU:n ja kansallisten ympäristöalan rahoitusmahdollisuuksien synergiaetuja, tarjoten erinomaisen mahdollisuuden saada suomalaiset rahoittajatahot toimimaan aiempaa voimallisemmin yhteistyössä. Ensimmäisen hakukierroksen perusteella voidaan todeta komission integroitujen hankkeiden lanseerauksen tapahtuneen erittäin onnistuneesti: koko EU:sta tuli peräti 37 hakemusta. Kansallinen päätös hakea ensimmäisellä IP-kierroksella kahdella isolla hankkeella oli onnistunut valinta. Suomalaishankkeet pärjäsivät komission arvioinnissa todella hyvin: komissio päätti rahoittaa seitsemää IP-hanketta, joista yksi on suomalaishanke. Komission arvionnin lopputulos osoitti myös, että Suomen tilannearvio hankkeen soveliaasta maksimibudjetista 12M€ osui oikeaan – juuri sen verran hyväksytty suomalais-hanke (Metsähallitus: SisävesiLife-hanke) saa rahoitusta. Toinen suomalaishanke yrittää uudestaan 2015 haku-kierroksella. Se oli v. 2014 arvioinnissa Waste-ryhmän selvästi paras hakemus, joten mahdollisuudet ovat hyvät.

Uudessa Life asetuksessa rahoitusvälineen budjetti kasvaa merkittävästi, vuositasolla jopa n. 30% aiemmasta. Suomen ohjeelliseksi osuudeksi määrärahoista on määritelty 2,45%, eli noin 12M€/vuosi. Lisäksi erikseen laske-taan em. integroidut hankkeet. Samalla täytyy kuitenkin huomioida, että EU-tasolla Life hakemusten määrä on kasvanut jatkuvasti vuosi vuodelta, joka vuonna n. 30% edellisvuotta enemmän. Suomalaishakemusten määrä puolestaan on pysynyt samana jo reilun vuosikymmenen - Suomesta on perinteisesti aina lähtenyt parisenkym-mentä Life-hakemusta vuosittain komissioon. Tämä hakemusten koveneva kilpailu on suomalaisille hakijoille haastava tilanne. E erityisen haastavaksi tilanteen tekee se, että kansallinen rahoitus on vähenemässä sekä momen-teilta että ympäristöministeriön toimintamenoilta (joihin t&k raha kuuluu).

Merkillepantavaa viime vuosina on ollut hakemusten keskimääräisen koon huomattava kasvu: vielä muutama vuosi sitten vain joka toinen hakemuksista oli kokonaiskustannukseltaan yli 1M€, nyt lähes kaikki hakemukset ovat kokonaiskustannukseltaan kuusinumeroisia. Hakukierroksella 2015 on mukana peräti kolme suomalaista hanketta, joiden kokonaiskustannukset ovat jopa yli 10 M€. Tämä hankkeiden kasvu on myös komission toivoma suuntaus:

- Vuonna 2011 : ennätys haettujen Life-hankkeiden kokonaiskustannuksissa: 35,7 M€
- Vuonna 2012 : ennätys haettujen Life-hankkeiden kokonaiskustannuksissa: 62,5 M€
- Vuonna 2014 : ennätys haettujen Life-hankkeiden kokonaiskustannuksissa: 79,0 M€ *
- Vuonna 2015 : ennätys haettujen Life-hankkeiden kokonaiskustannuksissa: 89,4 M€ *

* : nämä luvut eivät sisällä integroituja hakemuksia, joiden kokonaiskustannukset ovat noin 30-40M€

Turvataksemme mahdollisimman hyvin Life rahoituksen tulevan saamisen Suomeen, on ensisijaisen tärkeää varmistaa hankkeisiin tarvittavan kansallisen rahoitusosuuden riittävyys. On keskeistä allokoida asiaan liittyville mo-menteillemme riittävästi rahaa life hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden turvaamiseksi.

Pekka Harju-Autti,
Neuvotteleva virkamies
Ympäristöministeriö

Linkki julkaisuun Life-rahoitus Suomessa:

http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Julkaisut/YMra_222014_Liferahoitus_Suomessa%2831592%29

TOIMENPITEITÄ VARTEN

Kaisa Iso-Sipilä, Eduskunta

TIEDOKSI

Laura Höijer, YM
Timo Tanninen, YM
Markus Tarasti, YM
Pirkko Isoviita, YM
Pirkko Heikinheimo, YM
Merja Pylkkänen, YM
Sirpa Tanninen, YM
Kirjaamo, YM